

Mythologia, Venise, 1567 - V, 06 : De Pane

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Venise, 1567 - X \[48\] : De Pane](#)

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre V

[Mythologia, Francfort, 1581 - V, 06 : De Pane](#) est une version augmentée de ce document

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre V

[Mythologie, Paris, 1627 - V, 07 : De Pan](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre V

[Mythologie, Lyon, 1612 - V, 06 : De Pan](#) est une transformation de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la notice Équipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Citer cette page

Conti, Natale, *Mythologia* Venise, 1567 - V, 06 : De Pane, 1567

Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle)

Consulté le 25/02/2026 sur la plate-forme EMAN :

<https://eman-archives.org/Mythologia/items/show/857>

Copier

Présentation du document

Publication Venise, Comin da Trino, 1567

Exemplaire Munich (Allemagne), Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ) , Res/4 Ant. 50

Formatin-4

Langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Pagination137v°-140v°

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques, historiques et religieuses [Pan](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 30/04/2018 Dernière modification le 25/11/2024

Mythologia.

Sola enim sapientia rebus omnibus dominatur, quæ neque vllas cœli mutationes, neque fortunæ minas pertimuit. Hunc, quoniam Deorum nuntium putarunt, non solum pro orationis vberitate, aut pro sapientia, quæ voluntatē Deorum indicaret, acceperunt; sed pro illa diuina vi, quæ diuinitus in mentes hominum infunditur, quæque res humanas omnes mirificè in suo ordine componit, & conseruat. Hanc, vbi somnia in mentes hominum infundere opinabantur, Mercurium somniis præesse dixerunt: vbi rerum nascentium ac morientium vicissitudines intuebantur, idque non sine Deorum voluntate fieri putarent, voluntatem illam ac vim diuinam, quæ ad ortum res perduceret, aut humandas, siue ad inferos deduceret, vocarunt Mercurium. ita vt modo sit ratio animæ nostræ, modo ratio & sapientia diuinæ voluntatis, vnde anima nostra defluxit Mercurius appellatus. Hæc autem illi fuerunt tributa, quod is primus mundum à Deo creatum, & nō sine diuina prouidentia gubernari hanc tam diuersarum rerum mirabilitatem posse conspexisset; omnemque Deorum cultum inter mortales instituisse, vidissetque sine Deorum nutu nullum fieri posse ortum aut interitum. His igitur de causis quia rerum diuinarum cognitionem ad nos detulisset Deorum nuntius creditus est. quod rationem ortus & interitus diuinitus fieri docuisset, dicitur cum Plutone & cum Ioue collocutus fuisse, earumque legum arcana hominibus explicasse, quare animabus mortuorum illum ducem arbitrati sunt, cum alias ad inferos, alias in corpora reduceret. ac de Mercurio satis, nunc de Pane dicamus.

De Pane.

Cap. V I.

PAN vero, quem pastorum, venatorumque Deum, & vniuersæ vitæ rusticæ præsidem crediderunt antiqui, cuius filius fuerit, non satis constat; quippe cum varius eius ortus à diuersis scriptoribus tradatur. scriptum reliquit Homerus in hymnis Pana fuisse Mercurii filium, & bicornem, & capripedem in his;

*Ἀμφίπυγος ἰπποῖσιν φιλῶν γένος ἑρμῆος παῖς,
ἀϊκωνίδης, διὰ γένος, φειδύπυγος.*

Dicite Mercurii mihi prolem, dicite Musæ.

Capripedem, cantus & amicam, deinde bicornem.

Duris autem Samius in eo libro, quem scripsit de Agathocle, Penelopen eū omnibus procis rem habuisse scripsit, è quorum congressu Pana inquit natū fuisse. Epimenides verò poeta Pana & Arcadem geminos è congressu Iouis & Callistis natos fuisse sensit; cum tamen Aristippus Pana è Ioue & Nympha Oeneide procreatum fuisse maluerit. Alii Penelopes & Vlyssis filium putarunt, alii ex æthere & Oeneide siue Nereide natum inquirunt; Achaus poeta è Cœlo & Terra: nō desuerunt qui Iouis & Hybreos siue iniuriæ, vt testatur Isacius. Herodotus in Euterpe Penelopes & Mercurii filium fuisse scripsit, vt est in his; *Πάνος δὲ τῆς ἰσχυρῆς. Ἐκ τούτων γὰρ ἀνιέρχεται λέγοντες γυναικῶν ἑστέ Ἰσχυρῆος ἢ Πάνος.* Pani verò Penelopes. Ex hac enim & Mercurio Pan natus esse dicitur à oræcis. Qui Penelopes & Mercurii filium tradiderūt illi Penelopen in Taygeto monte armenta patris Icarii custodientem à Mercurio conspectam & amatam fuisse inquirunt, qua cum alio modo se non potiri posse speraret, in hircum pulcherrimum vertitur, cuius illa capta vel amore

amore vel fallaciis, ut diversi senserunt, cum illo congressa Pana peperit, capite cornuto, barbaque ac pedibus hircinis, ut ait Homerus in hymnis. Hunc memorix prodidit Paul. in Arcadicis a Nymphis susceptum & educatum, & a Sinoe nymphea precipue, quippe cum vel adultus cum illis assidue versari fingatur, ut est in hymno Homeri

Διὸς φίλῳ ἠμὸν ἐφύετ' ἄγρῶν ἐν ἄλσι .

Cum placidis Nymphis sylvis versatur in altis.

Atque in his Platonis carminibus dicuntur Nymphæ fistula Panos delectatæ circa illum tripudiare, Hydriades scilicet sine aquaticæ, & Hamadryades;

Ἰδὸν τὸν Λάτρεθ' ἠμῶν δ' ἄνωγ' ἄντ' ἀπὸ σ' ἄγρῶν

κρηνῶν, καὶ ἔλακ' ἀνὰ κρημῶν ἐκείθι .

Αὐτὸς ἴνα πύργῳ πολιδόχῃσι κέκλειθ' ἦναι,

ἔγρηθ' ἴνα ζυγίῃσι χυδαῖσι λυγρῶν καλῶν .

αἱ δὲ, πρὸς θαλασσίῳ χέρον πρὸς ἵερας τε

ἰδρῶδες κρήνας, Νύμφῃσι ἡμαδρύαδες .

Conticeant Dryadum colles, fontesque perennes;

Ipsaque conticeant pignora parva gregis;

Fistula dulce canit quia Panos, labra canoris

Humida ut illius addita sunt calamis.

Hunc circa statuere chorum molli pede Nymphæ

Hydriades, pariter Nymphæ & Hamadryades.

Hunc igitur Nympharum ducem vocarunt antiqui, ut apparet ex his carminibus;

κρημνῶν τε, δεικνύσθαι τὸ μῦθον ἐν τῷ Πάνα

Ἀρξίμῳ, ἵνα πύργῳ τῶν δὲ κλειθῶν εἴη .

Montiuagum colimus cornutum Pana, ducemque

Nympharum; cuius saxea structa domus.

Hunc Deum pingebant & sculpebant facie caprina, hirci; cruribus, quamuis illum non esse huiusmodi censerent, ut ait Herod. in Euterpe; ἡρώδης δὲ, δὴ καὶ γὰρ φησὶν ὅτι ζυγίῃσι καὶ τῶν θαλασσίῳ χέρον πρὸς ἵερας τε κρημνῶν τε καὶ τριποδῶν, ἅτις τῶν ἀντικρῶν ἦν αἱ μὲν, ἀλλ' ἴσμεν οὐκ ἄλλοις εἶναι . pingunt verò & sculpunt pictotes ac statuati, sicuti etiam Græci, Panos imaginem; caprina facie, ac hirci cruribus: non quia illum huiusmodi esse arbitrentur, sed similem Diis cæteris. Lucianus in dialogo Pan. & Merc.

illi etiam hirci caudam super natibus iniunxit præter hirci nasum & barbâ, fama est hunc etiam fuisse Deorum nuntium, tanquam patrem, & greges pavisse, cum amore Dryopis incaluisse, ut est apud Homerum in eo hymno;

αἰετὸν ἔρμῳ ἵερον ἵερον ἄλλοι

ἵερον, ὡς ἐν ἄνωγ' ἄντ' ἀπὸ σ' ἄγρῶν

καὶ γ' ἐν τῷ ἡρώδῳ πρὸς τὸν Πάνα

ἵερον, ἵερον δὲ ἐν τῷ μῦθῳ καλλῶν, τῶν ἵερον

ἵερον, καὶ δὴ ἐν τῷ ἡρώδῳ τῶν ἵερον

αἰετὸν πρὸς τὸν Πάνα, δὴ καὶ γὰρ φησὶν ὅτι ἵερον

τῶν ἵερον ἵερον ἵερον φησὶ τῶν ἵερον

Mercurius veluti superiorum nuntius ante

Esse ferebatur, sic nuntius iste Deorum est.

Arcadiamque ouium petiit terram iste feracem,

Est sibi sacratum nemus, & Cyllenus hic mons:

M m Hic

10

20

30

40

Mythologia

Hic Deus exillens ouium sit pastor, & idem
Mortali seruit Dryopis calidius amore.

Hunc altera manu fistulam, altera baculum incuruum gestare solitum dixit Lucianus in Baccho. At Theocritus non vnum, sed plures Panes videtur putasse, cum scribat in Amzylide;

πῆ, τὶ τῶν ἑκατέρωθεν
Ἐπιπέδῳ, ἢ πῶς ἴσμεν ἀποκριθεῖν.

Es simili genere ortus

Vel Satyris, vel crura retortis Panibus ipse.

10 Exillimarunt antiqui Pana montium esse praesidem, omniaque armenta & greges, qui in montibus vagarentur, in huius esse tutela: quippe cum is ab Arcadibus fuisset in Menalo monte educatus, quod verò montibus praesideret, ita testatur Hom. in hymno;

Ἐ παντα λιφεσ ἀφῆντα λιλιχῆ,
ἀφῆντα ἰρῆνι, ἀφῆντα ἀφῆντα.

Ille niuosa iuga est sortitus, summaque montis
Culmina; saxosos colles custodit & idem.

Ea de causa Virgilius in primo Georg. Pana custodem ouium, & pastorum praesidem appellauit in his;

20 Ipse nemus linquens patrium, saltusque, Lycæi
Pan ouium collos, tua si tibi Menala curæ. & inde
Fortunatus & ille, deos qui nouit agrestes,
Panaque, Sylvanumque senem, Nymphasque sorores.

Fuit etiam venatorum Deus, quem maximè Arcades coluerunt: qui si fauuisse putaretur venatoribus, ab illis colebatur a venatione reuersis: at si frustra laborassent, scillas in illum coniciebant, ut testatur in his Theocritus in Thalyfia;

κῆρ, ἢ τῶν ἑκατέρωθεν ἢ καὶ φίλα, μὲν τῶν καὶ τῶν
ἀρκαδικῶν ἐπιλάσσει ἄλλο πλῆθος ἰσθῆτι ἀφῆντα
καὶ τῶν ἀφῆντα, ἢ τῶν ἀφῆντα καὶ τῶν.

30 Illud si facies scillarum vebere crebro
Mox latus, aut humeros non percutiete reuersis
Arcadicis, cum parua caro est venantibus illis.

Atque Ouid. in epill. Phædræ una cum Diana Panes & Satyros venantium ita praesides facit;

Sic tibi secretis agilis Dea saltibus adsit.
Syluaque perodendas præbeat alta feras:
Sic laeuant Satyri, montanaque numina Panes.
Ec cadat aduersa cuspide follis aper.

40 Sed quid venatorum Deum fuisse dicimus? ipsemec Pan fuit venator, ut ait Theocritus in Thyrside;

τῶν ἀφῆντα ἰσθῆτι ἀφῆντα, ἢ γὰρ ἀφῆντα
ταῖνα ἀφῆντα ἢ τῶν ἀφῆντα, ἢ τῶν ἀφῆντα.

nam Pana timemus,

Venatu ut rediit defessus, sit grauis ille.

Memoriae prodidit Ifacius Pana Deum Echo adamasse, quare eum maritum Echus appellauit Theocritus in his carminibus;

ἑπιπέδῳ, φιλιπέδῳ, ἰραγαλλῶν πῆντι ἔχοντι,

καὶ τῶν ἀφῆντα,

ἄρκαδιος, ἰακρινός, πάντοτε ἀρχαῖος.

Montiuagus, custos ouium, cornutus, & Echus

Coniux, concta videns, latus & arboribus.

Ex illa filia Panis, quae cepisse dicitur, quae Medea dedit medicamina ad capiendam Medeam, Hic idem amavit postea Syringa nympham, quae in palustres calamos fuit conuersa, vt ait Oui. in 1. Metam.

Panaq; cum prensam sibi iam Syringa putaret,

Corpore pro Nymphæ calamos tenuisse palustres.

Mox calamis à vento agitatís, sonumque facientibus syringis fistulam ex iis fecit, vt ait Oui. Fuit etiam à Luna amatus, cum in niueum aricrem pulcherrimum se conuertisset, quod testatur Virg. in 3. Georg.

Munere sic niueo lactis, (si credete dignum est)

Pan Deum arcadiæ captam te Luna sefellit.

Fama est hunc cum Cupidine aliquando fuisse colluctatum, & victum. Dicitur præterea Cererem iratam Neptuno, de quo, vt quidam voluerunt, equum; vt vero alii Heram peperit ab Arcadibus vocatam, indicatam Ioui à Pane fuisse. Nam cum Ceres ea, quæ de raptu Proserpinæ contigerunt, audiuisset, iurauit ipsam Cererem se in specum abdidisse ibi in Arcadia sumptis vestibus lugubribus, ac lucem vitasse: quare accidebat vt omnes terræ fructus interirent, ac peccatis homines passim conficeret, cum Dii omnes ad Cererem querendam missi fuissent. Pana inter venandum ferunt ad Elaium Cererem vidisse ac Ioui indicasse, quam per Panem Iupiter placauit, vt testatur Paus. in Arcadicis. multæ res geitæ Panos commemorantur: nam & timorem Gallic Græcorum hostibus per noctem immisisse dicitur, cum Græciam Brenno duce inuaserunt, quo illi in fugam sunt versu & Atheniensibus in bello naualio opem tulit, & medos profligauit, vt testatur Simonides in his carminib.

*Πάνος ἰακρινός, ἰακρινός, πάντοτε ἀρχαῖος,
Πάνος ἰακρινός, ἰακρινός, πάντοτε ἀρχαῖος.*

Arcada, capripedemq; in Medos Panz locauit

Me pro Cecropiis gloria Miltiadis.

Hic etiam Typhonem dicitur retibus implicuisse. Colerunt Pana piscatores etiam, cum in locis mari propinquis plerunque versaretur, quem etiam *ἰακρινός*, siue per mare vagantem Sophocles in Aiace appellauit. Colerunt in promontorijs præcipuè, quæ mari alluebantur. Offerebatur huic Deo lac & mel in pastorum poculis, quod significauit Theocritus ita in Vitoribus;

Ἐπιπέτῳ δὲ τὸ μίτρωλον τῆς καὶ γάλακτος,

ἔπειτ' ἢ κεκρίβας γάλακτος πάλιν ἀπὸ γυῖου.

Pani octo statuum spumantis pocula lactis.

Totq; s-yphos cum melle fauos, ceramq; tenentes.

Quare non rite sacrificabant, qui tanros illi immolabant, aut qui in aureis poculis lac vel vinum offerebant, cum vasa ex eo metallo superis ac celestibus Deis, non autem terrestribus, vel pastorum curam habentibus conuenirent, quod significauit Apollonius Smyrnxus his versibus;

Ἀγροτικὰς δὲ δῶκε, τίμα, χρυσίαις δὲ πέλας

Σπειδὸν δὲ σπῆδ' ἰταλὸν χεῖρας μίτρωλον;

καὶ γυῖον τῶν ποτῶν ἀπὸ γυῖου ἀπὸ γυῖου

φύλασσι, ἢ τίμα τίμα ἰταλὸν ἀπὸ γυῖου.

Mythologiæ

Πάντα δ' ἀσπερσέναι, ἀντίβουλον, ἀπυρτολέοντα

Πάντα γὰρ ἐκ χυθίων, ἀσπερσέναι καὶ λυόντα.

Sum Deus agrestis, cur his sunt aurea sacris

Pocula? quòd vinum funditis Italicum?

Ad petram cur stat taurus ceruice ligatus?

Parcite: non hæc est victima grata mihi.

Pan montanus ego sum, ligneus, ipsaq; vestis

Pellicea est; muslum e fœtilibusq; bibo.

10 Atque de Pane Deo quæ fabulosè dicta sunt ab antiquis, explicauimus; nūc quid Pana esse putauerint, perquiramus. Lucianus in concilio Deorum Bacchum semihominem mitra ornatum ac ebrium semper serè, effœminatam, mollem, propè infantem, vinum à matutino tempore ad siderum vsque ortū redolentem hunc deformium Deorum agrestium chorum introduxisse scribit; Pana, Silenum, Satyros, qui agrestes fuerunt homines, & caprarum custodes saltationibus dediti: quorum corporum formæ ob deformitatem fuerūt insignes. Dicitur fuit Pan, vt alii voluerunt, quia ex omnibus procis natus sit, ac Homerus in hymnis quia Deorum omnium mentes delectauerit cum citharam nuper natus scitè pulsaret, vt est in his;

Πάντα δ' ἄντι καθ' ἅπαντα, ὅτι φέρει πάντα ἄνθρωπα.

Panaq; dixerunt, quia cunctos iuuerit idem.

20 At Orpheus Pana vniuersam naturam esse intellexit, quippe cuius elementa & cœlum sint membra, vt patet ex his versibus;

Πάντα καλῶ κρητομένην ἔχει, ἀσπερσέναι τὸ εὐρπύλον.

Ἰππότης, καὶ δὲ βάλαντος, ἰδὲ χυθίων παρθεύσαντος,

καὶ τῶν ἀλάστου. τὰ δὲ γὰρ μέλα ἔχει τὰ πάντα.

Pana voco magnum, qui totum continet orbem,

Qui mare, qui cœlum, qui terras frugiferentes,

Aeternumq; ignem. hæc Panos sunt omnia membra.

30 Alii Pana solem esse putarunt, tanquam gubernatorem & moderatorem rerum omnium, quem idcirco Pana vocarunt. Pana idcirco dixerunt esse Mercurii filium, quia cū Mercurius sit vis diuina ac voluntas, vt diximus, quæ res ad ortum perducit, ac Pan naturalia simplicia corpora, vniuersa illa a diuina voluntate gubernantur; quam eandem vim cum aliquando Iouem dicerent, Mercurium Iouis filium finxerunt. Nihil vero est aliud Pan, quàm natura ipsa à diuina providentia, menteq; proficiscens ac procreata. Plato tamen in Cratylo videtur Pana orationem putasse, quæ à Mercurio, siue ab animi cogitationibus ratiocinationeque proficisceretur: atque cum superior pars esset panos pulchra, & homini persimilis, inferior deformis, & persimilis brutis; putauit diuinum ac verum in Diis esse, falsum in multis hominū.

40 Quòd verò ex omnium procorum congressu cum Penelope natus sit, id prorsus abhorret ab ipsa natura, quippe cum vasculum sceminx, quæ semen genitale excipit, statim claudatur, ita vt neque accipiendo neque emittendo omnino pateat cum ex vno viro acceperit, donec sortum auxerit & absoluerit. Neque potest vllum animal è diuersis matribus procreari. At quoniam Pan vniuersa corpora naturæ continet, vt nomen significat, dicitur ex vniuersis quæ existunt esse genitus, siue ex omnibus consistere. Qui Mercurii filium esse tradiderunt, Pana nuper natum in pelle leporis aiunt à Mercurio fuisse inuolutum, & in cœlum portatum, vt tellatur Home. in hymnis;

Ἰππότης

Ἡρακλῆς ἐκ τῆς ἀφροδίτης ἐγένετο αἰὲν παῖδα καλλίστην
 Διὸς υἱὸς ἐκ τῆς Ἥρας ἐγένετο Ἄρως.

Montani leporis vestitum pelle Deorum

Mercurium, superum in sedes pater attulit ipsum.

Illud sanè significat nihil aliud quàm rerum naturam statim natam celestissimo motu agitari ceppam. Nam quis nesciat omnia quæ sunt velocissimo cælorum motu circumdari? Aiunt præterea hunc à Nymphis educatum fuisse Thaleris Milesii opinionem secuti: quia non solum humor rerum omnium autor creditus est ut ait poeta, qui Oceanum rerum omnium patrem, matrè Tethyam appellavit, sed etiam paratus est omnia conservare & nutrire: qui idem Pan cum omnia postea complexus sit, dux & princeps Nymphiarum dictus fuit. Ac nunc formam corporis, & cur talem illum finxerint, inquiramus. Pani cornua ad Solis imitationem tradiderunt, eum eundem Solem esse crederent. Alii pardalis pelle, ac non leporis indutum fuisse maluerunt, quæ formam alii ad stellarum similitudinè datam putarunt, alii ad terræ formam, quæ multiplicia animalium & plantarum genera procreat, fluviorumque & montium varietatem mirificam, mariaque complura, cum alibi & sterilis & arida sit, quibus rebus tanquam maculis multiplicibus distinguitur. Neque aliud sanè partes inferiores Panos hirsutæ significant, quàm sylvarum & arborum frequentiam. Caprini pedes repentinos subterraneos motus, vel ut alii maluerunt, terræ stabilitatem, atque mutationes nubium, quæ fiunt in aere, significant. facies rubra ætheris naturam, fistula septem calamorum modo ventorum varietatem, modo harmoniam septem tonorum cælestium. Huic alii falcem, alii virgam tribuerunt: qui falcem, nihil aliud esse putarunt quàm industriam naturæ in amputandis superuacaneis, quod & ad generandum & ad conservandum singula necessarium est. qui virgam, potestatem naturæ in rebus omnibus indicarunt, cum illi quasi sceptrum tribuerint, alii cornua Pani tanquam soli tribuentes barbam eius promissam solis ipsius lumen esse dixerunt; qui idcirco habebat fistulam, quia per calorem solis omnes ventorum flatus oriuntur. Caprinos idcirco habebat pedes, quod ea via, quæ in omnia corpora per solem porrigitur divinis corporibus adiuvantibus in terræ elementum pervenit ac desinit. Neque illum alium quàm solem putarunt illi, qui montium præsidem Panæ, & pastorum & venatorum Deum dixerunt: sol siquidem animalibus omnibus plurimum cõfert, per quem & pabulorum ubertas sit, & penuria: quare illum in prato amenissimo inter suavissimos flores fistula canentem inducit Home. in his;

Ἀγρυγῆτι κελλίοντι φρίκη μάλα γαῖν
 ἐκ μάλα κρῆ λαφῆται, γὰρ κρῆται, ἐκ δὲ ὑάκινθου
 ἐν ἄδω θελίω κατακίστεται ἀργυρεὺς ὄστρον.

Cantibus est tota lætatur mente sonoris
 In molli prato. crocus illic, atque hyacinthus
 Spirat odoratas inter quam plurimus herbas.

Dicunt illum fuisse cum Cupidine colluctatum, & ab eo victum, quia, ut diximus, amor & litigium principium fuisse rerum naturalium putata sunt. Amor enim procreandi materiam excitat, & in omnes formas ad generationem effingit, quæ ita dicitur ab opifice superata dum cum illo colluctatur. Fama est præterea Echo fuisse à Pane amatam, quippe cum cælorum harmoniam Echo esse putarent, quæ redundaret è ratione motuum. Atque ad septem plane-

10

10

30

40

Mythologia

planetarum imitationem septem chordarum instrumenta musica prius fuerunt inuenta, quamuis Severinus Boerhus in libro de Musica et sellere conatur Pythagoricorum opinionem, qui cælos harmoniam efficere censuerunt, cum nulla fiat sine aere. Pan igitur omnium mortalium primus, vel Deorum potius, creditur esse septem calamos concinere inter se connexos fistulam excogitasse, quare ita ait Virg. Aeglo. 2.

Pan primus calamos cæca coniungere plures
Instituit.

- 10 Hæc eadem causa fuit, cur Syringa Nympham à Pane amaram fuisse finxerint antiqui, quæ cum vim effugere non posset in calamum fuit conuersa. Nã cum ad ripas Ladonis fluminis Pan aliquantulum conlisset, ventusq; calamos leuiter agitasset quidam perforati harmoniam emittere, ac suauem sonum deprehensi sunt; hos carpens Pan fistulam, cum illos intrasset, paulatim inuenit: quæ calami cum nati essent in Ladone flumine, & syrinx sive fistula quæ sonum emittebat vocata fuit, Ladonis filia scilicet, quæ nihil aliud erat, quàm calamus. Nam syrinx vel fistula vel cantum fistulæ apud Græcos significat. Amavit etiam Lunam, quia materia rerum omnium naturalium illorum beneficio & lunæ præcipuè informatur, & ad procreationem properat. Ea materia cum Pan vocetur, mare quæ ipsum etiam intra se continet, iure
- 20 Pan piscatorum etiam fuit Deus, quæ omnia breuiter complexus est Orphicis hymnis hoc pacto;

*Ἄρπυιαι κίερον κρέονι φιλοπόνοισι μέλιτι,
φασγάνῳ ἔκαστον, φιδεὶ δὲ κροχίῳ βροχίῳ.
ἀντίποιτι χροίονα πίδακας, ἐδίτῃ δὲ τῆσι.
Ἐνέκαστος, βροχίῳ, ἔχῃ φίλι, πύχῃσι τῆσι.
ἀντίποιτι, γῆν τῆσι πᾶσι τῆσι, ἀλλήλοισι δὲ τῆσι.*

Harmoniam mundi faciens dulcedine cantus.

Terrorumq; autor mortalibus, & moderator.

Caprarum gaudens pastoribus atque bubulcis,

Musarum dux, & venator, amator & Echus.

Cunctorumque parens idem celeberrime dxmon.

30

Atque totus serè hymnus consumitur in commemorandis iis potestatibus & viribus, quæ tribuuntur elementis: quippè cum illud fuerit antiquorum institutum, vt sub fabularum figmentis vniuersa naturæ consilia & seriem occultarent, vnã cum vitæ rectè instituendæ præceptis: cum tamen Deorum fabulæ magis ad res naturæ hominũ, ad mores magis pertinerent. ac de Pane satis, nunc dicatur de Satyris.

De Satyris.

Cap. VII.

40

Satyrorum origo quæ fuerit, aut è quibus parentibus sint geniti, vel vbi, vel quò esse ceperint, vel qua de causa fuerint Dii habiti ab antiquis, neque in quæquam antiquorum scriptorum fide dignum incidit, qui explicauerit, neq; ipse excogitare potui. At quæ de his mihi cognita sunt putauit esse breuiter explicanda. Horum sententiam prætermittendam duxi, qui Fauni vel Saturni filios fuisse Satyros crediderunt, cum nullis certis rationibus nitantur. Plinius libro 7. nat. hist. animalia Satyros esse scribit velocissimas, quæ quatuor pedes habent, in subsolanis Indorum montibus, humana